

I. TEMATISKAIS PLĀNS

Tēma: Sabiedrība, politika, saimniecība un kultūra Latvijas teritorijā Žečpospolitas, Zviedrijas varas laikā un Kurzemes – Zemgales hercogistē (3 – 4 stundas)

Mērķis: Padziļināt izpratni par Latvijas teritorijas vēsturi 16.-18.gs. Žečpospolitas, Zviedrijas varas laikā, Kurzemes – Zemgales hercogistē, veicināt prasmju attīstību, veidot attieksmi par notikušajiem procesiem

Stunda	Apakštēma/laiks	Uzdevumi	Sagaidāmie rezultāti	Jēdzieni	Paņēmieni un metodes	Pārbaudes formas (ja ir)	Mājas uzdevumi
1.	Pārdaugavas hercogiste. Latgale 17.-18.gs. (1 stunda).	1. Izprast Pārdaugavas hercogistes izveidošanās un pastāvēšanas sociālpolitiskos apstākļus; 2. Raksturot pārvaldes reformas, muižnieku, zemnieku stāvokli; 3. Raksturot rekatolizācijas procesu, tā ietekmi uz politiku, izglītību, kultūru; 4. Pamatot Latgales attīstības 17.-18.gs. savdabību; 5. Attīstīt avotu analīzes un diskusiju prasmes.	1. Zina faktoloģisko materiālu par Pārdaugavas hercogisti un Latgali 17.-18.gs.; 2. Prot pamatot analizētā vēstures perioda ietekmi, tā sekas; 3. Saista procesus Latvijas teritorijā ar vēsturiskajiem notikumiem pasaulē; 4. Prot analizēt vēstures avotus, strādāt ar kartēm, pamatot viedokli.	Sigismunda II Augusta privilēģija, rekatolizācija, kalendāra nemieri	Lekcija ar prezentāciju, avotu analīze, darba lapas izmantošana, diskusija.	-	Ja darba lapas - darbs ar tekstu atbilstošie uzdevumi netiek paveikti stundā, tos aizpilda mājās. Lai attīstītu avotu analīzes prasmes, var aizpildīt 1. darba lapu (papildus uzdevumi).
2.	Vidzeme 17.-18.gs. (1 stunda).	1. Izprast zviedru valdīšanas Vidzemē 17.gs. raksturīgākās iezīmes; 2. Raksturot zviedru	1. Zina zviedru laika Vidzemē faktoloģisko materiālu; 2. Prot saistīt notikumus Latvijā un pasaulē dotajā	Ģenerālgubernators, muižu redukcija, vaku grāmatas.	Interaktīva lekcija, darbs ar vēstures avotu, diskusija, darba lapas izmantošana.	-	Ja darba lapas - darbs ar tekstu atbilstošie uzdevumi netiek paveikti stundā, tos aizpilda mājās. Lai

<p>3.</p>	<p>Kurzemes – Zemgales hercogiste (1 stunda)</p>	<p>valdības veiktās reformas, muižnieku un zemnieku stāvokli, salīdzinot to ar pārējo Latvijas teritoriju; 3. Attīstīt vēstures avotu analīzes un diskusiju prasmes (par mītiem vēsturē).</p> <p>1. Izprast Kurzemes – Zemgales hercogistes izveidošanas un pastāvēšanas sociāli politiskos apstākļus, salīdzināt to ar Pārdaugavas hercogisti; 2. Analizēt hercogu un muižnieku tiesības, pienākumus un attiecības ar zemniekiem; 3. Raksturot Kurzemes – Zemgales hercogistes hercogu, to veikumu, pamatot viedokli, diskutēt (mīti vēsturē); 4. Raksturot kultūras sasniegumus, salīdzināt ar pārējo Latvijas teritoriju.</p>	<p>laika posmā; 3. Pauž viedokli un attieksmi par notikušajiem pārkārtojumiem Vidzemē zviedru laikos; 4. Veidojas izpratne par mītiem vēsturē, to argumentāciju.</p> <p>1. Zina faktoloģisko materiālu par Kurzemes – Zemgales hercogisti; 2. Pauž viedokli un attieksmi par notikušajiem procesiem; 3. Salīdzina norises dažādās Latvijas teritorijās vienlaicīgi; 4. Pauž attieksmi par mītiem vēsturē, to argumentāciju; 5. Prot pamatot saimnieciskās un politiskās attīstības ietekmi uz kultūras un izglītības procesiem.</p>	<p>Gotharda privilēģija, bruņniecība, matrikuls, merkantilisms</p>	<p>Interaktīva lekcija, diskusija, darbs ar vēstures avotu, darba lapas izmantošana.</p>	<p>-</p>	<p>attīstītu avotu analīzes prasmes, pamatotu viedokli, var aizpildīt 2. darba lapu (papildus uzdevumi).</p> <p>Ja darba lapas - darbs ar tekstu atbilstošie uzdevumi netiek paveikti stundā, tos aizpilda mājās. Lai attīstītu avotu analīzes prasmes, pamatotu viedokli, var aizpildīt 3. darba lapu (papildus uzdevumi).</p>
-----------	--	--	---	--	--	----------	---

4.	Latvijas teritorijas raksturojums 16.-18.gs. (1 stunda, to plāno, ja atļauj resursi)	Nostiprināt zināšanas par Latvijas teritorijas vēsturi kopumā vai pārbaudīt skolēnu zināšanas, avotu analīzes prasmes, spēju pamatot viedokli, vērtēt procesus.	Tēmai atbilstošu zināšanu pielietošana, prasmju attīstīšana, attieksmes veidošana.	-	-	Izmantojami papildus uzdevumi, lai analizētu avotus, darba ar tekstu lapas.	-
----	--	---	--	---	---	---	---

II. Ieteikumi skolotājam (izstrādāto *Darba lapu* izmantošanas iespējas)

Darbs ar tekstu. Darba lapas mērķis – palīdzēt skolēniem sekot līdzi skolotāja stāstījumam tēmas prezentācijas gaitā, akcentēt būtiskāko. To skolēni saņem stundas sākumā un aizpilda, sekojot līdzi skolotāja lekcijai ar prezentāciju. Tad darba lapa netiek vērtēta un skolēni var veidot savas piezīmes. 1.un 3. uzdevumu skolēni veic, apgūstot 1. apakštēmu. Apgūstot 2.apakštēmu, skolēni veic 5. un 6. uzdevumu. 7. un 8.uzdevumu skolēni veic, apgūstot 3.apakštēmu. 2., 4. un 9. uzdevumu skolēni aizpilda pa daļām, atbilstoši katrai no trīs apakštēmām.

Papildus uzdevumi. Darbs ar avotu 1.darba lapu skolēni var aizpildīt stundā, veikt kā mājas uzdevumu pēc 1.apakštēmas apguves, vai izmantot 4. stundā vielas nostiprināšanai vai zināšanu pārbaudei. 2.darba lapas avota A analīzi skolēni var veikt stundā, izpildīt kā mājas uzdevumu pēc 2.apakštēmas apguves, vai izmantot 4. stundā vielas nostiprināšanai vai zināšanu pārbaudei. 3.darba lapas avota A un B analīzi skolēni var veikt stundā, izpildīt kā mājas uzdevumu pēc 3. apakštēmas apguves, vai izmantot 4. stundā vielas nostiprināšanai vai zināšanu pārbaudei.

III. Jēdzienu vārdnīca.

Sigismunda II Augusta privilēģija – dokuments, kas garantēja ticības brīvību un nodrošināja muižnieku privilēģijas Pārdaugavas hercogistē.

Rekatolizācija – katolicisma pozīciju atjaunošanas darbība.

Kalendāra nemieri – nemieri Rīgā no 1584.-1589. gadam sakarā ar pāvesta Gregora XIII jaunā kalendāra ieviešanu, kuros izpaudās luterāņu nepatika pret katolicisma uzspiešanu.

Stārstijas - Pārdaugavas hercogistē tika izveidotas 26 stārstijas, no tām 18 Latvijas teritorijā. Stārstiju centri bija agrākās ordeņa vai bīskapu pilis.

Jezuīti – Romas katoļu baznīcas ordenis, ko 1534. gadā Parīzē dibināja I. Lojola, lai cīnītos pret reformāciju un katoļu baznīcas pozīciju atjaunošanu.

Ģenerālgubernators – Zviedru pārvaldes vadītājs Vidzemē, pakļauts Zviedrijas karalim.

Muižu redukcija – process, kurā Zviedrijas valsts atguva tai piederošos īpašumus Vidzemē no vācu muižniecības.

Vaku grāmatas – reģistrs, kas fiksēja zemnieku saimniecību ekonomisko stāvokli un reglamentēja pienākumus pret muižu (noteica zemnieku kļaušu lielumu zviedru Vidzemē).

Gotharda privilēģija – hercoga Gotharda Ketlera izdots akts, kas piešķīra muižniekiem privilēģijas, noteica, ka muižas kļuva par muižnieku īpašumu un padarīja zemniekus par dzimtcilvēkiem.

Kurzemes statūti – likumu krājums Kurzemes – Zemgales hercogistē, kas fiksēja muižniecības tiesības, pielīdzināja dzimtļaudis kustamajam īpašumam.

Bruņniecība – dižciltīgā muižniecība Kurzemes – Zemgales hercogistē, vienīgā politiski pilntiesīgā kārtā.

Matrikuls – Kurzemes – Zemgales hercogistes bruņniecības grāmata, kurā ierakstītas dižciltīgās dzimtas.

Merkantilisms – ekonomika, kuras pamatbūtība ir idejā, ka, lai sasniegtu uzplaukumu, valstij aktīvi ir jāiejaucas un jāvirza ekonomiskie procesi par labu visai sabiedrībai. Radās 17.gs. otrajā pusē, raksturīga Kurzemes – Zemgales hercogistē hercoga Jēkaba laikā (1642.-1682.g.).